HELP!!!

Mijn kind kan niet kiezen

Hoe kan ik mijn kind helpen?

Welke mogelijkheden zijn er?

Hoe ga ik het gesprek aan?

Wat past bij mijn kind?

HELP! Mijn kind kan niet kiezen!

Bent u ouder van een kind dat binnenkort een keuze moet maken voor een vervolgopleiding? Vindt uw zoon of dochter het lastig om deze keuze te maken? Dat is niet gek. Er valt veel te kiezen en keuzes maak je niet zómaar. Het gaat over de toekomst van uw kind en voor veel kinderen lijkt deze toekomst nog ver weg...

Als ouder speelt u een belangrijke rol in het keuzeproces van uw kind. Bewust of onbewust spelen uw voorkeuren voor uw zoon of dochter soms mee bij het maken van een keuze. Ook bespreken kinderen hun overwegingen vaak met u. Soms kan het lastig zijn om alle mogelijkheden te overzien. Immers, u wilt uw kind natuurlijk graag helpen bij het maken van een goede en passende keuze. Het kan ook zo zijn dat uw kind niet wil praten over het maken van een opleidingskeuze. Hoe stelt u zich dan op en hoe gaat u tóch het gesprek aan? Welke situatie ook van toepassing is, het valt niet mee als uw kind niet weet wat hij of zij wil.

Met deze brochure helpen wij graag! Het oriëntatieproces van uw kind valt te verdelen in vier fases. In deze brochure zetten wij per fase belangrijke informatie op een rij en krijgt u voor iedere fase praktische tips om uw zoon of dochter te kunnen helpen bij het maken van keuzes. Daarnaast hebben we belangrijke informatie over het mbo, die bepalend is voor het maken van keuzes, voor u op een rij gezet. U vindt deze informatie op de omslag van deze brochure. Ook voor uw kind hebben we tips. U vindt deze in het deel ‘HELP! Ik kan niet kiezen!’.

Belangrijk:

- Begin niet op het laatste moment, maar trek voldoende tijd uit voor het oriëntatieproces!
- Maak het niet te zwaar... Natuurlijk is de keuze die uw kind maakt bepalend voor zijn of haar toekomst, maar uw kind kan zich ‘een leven lang ontwikkelen’. Zie de opleiding die uw zoon of dochter nu kiest als een mooi begin. Na het behalen van het diploma kan uw kind verder leren in het mbo of misschien wel aan het hbo. Bovendien is het zo dat veel mbo-opleidingen begin nen met een brede basis. Pas na één of twee jaar, als uw zoon of dochter heeft geproefd aan de opleiding, maakt hij of zij een keuze voor een profiel. Kortom, ook tijdens zijn of haar studieloopbaan kan uw kind nog genoeg keuzes maken!
- Iedere opleiding heeft voor- en nadelen. De perfecte opleiding bestaat misschien wel niet!

Fase 1: mijn kind heeft geen idee

Als uw kind geen idee heeft over de opleiding of het beroep dat bij hem of haar past, is het belangrijk dat hij of zij meer inzicht krijgt in zichzelf. Ga hierover met uw kind in gesprek. De vragenlijst op pagina 2 van het deel ‘HELP! Ik kan niet kiezen’ kan hierbij helpen. Tijdens het gesprek is het belangrijk dat u de sfeer luchtig houdt, aanmoedigt, goed luistert en positieve feedback geeft.

TIP Kies een geschikt moment om met uw kind in gesprek te gaan. Creëer een fijne sfeer, laat wilde ideeën toe en probeer niet al zelf een beslissing te nemen. Dat kan uw kind remmen. Beslissingen komen later.

TIP Adviseer uw kind om ook met anderen (bijvoorbeeld vrienden of een leraar) in gesprek te gaan over zijn of haar sterke en minder sterke kanten. Laat uw kind eens vragen wat zij een passend beroep voor uw zoon of dochter vinden.

TIP Vertel uw kind over uw eigen studiekeuze: hoe koos u? Was u blij met uw keuze? Heeft u tips voor uw kind?

TIP Loopt u vast? Probeer eens: ‘Je zegt dat je niet weet wat je leuk vindt, maar misschien kun je zeggen wat je écht niet leuk vindt?’. Stel altijd open vragen, zo krijgt u meer informatie los.

Heeft uw zoon of dochter meer inzicht in zichzelf gekregen? Ga op basis daarvan samen eens na welke richtingen, opleidingen en beroepen bij uw kind passen en in welke opleidingen en beroepen uw kind zich verder wil verdiepen.

- Laat uw kind eens een interesse- of beroepentest doen, bijvoorbeeld op www.kiesmbo.nl/interessetest
- Verzamel samen (online) informatie over opleidingen en beroepen. Ga eens naar www.graafschapcollege.nl of www.kiesmbo.nl.
- Bezoek samen een open dag en kijk rond welke opleidingen er zijn.
- Ga naar MBO Stad op www.kiesmbo.nl en bekijk samen met uw kind leuke video’s over opleidingen en beroepen.

Fase 2: mijn kind weet het een beetje

Uw kind is een stap dichterbij de juiste opleidingskeuze! Hij of zij weet, op basis van zijn of haar interesses, eigenschappen en vaardigheden, een beetje welke opleidingen en beroepen bij hem of haar passen. In deze fase gaat uw kind uitzoeken welke opleidingen en beroepen écht bij hem of haar passen. Lees op pagina 3 van het deel 'HELP! Ik kan niet kiezen!' praktische tips over hoe u dit samen met uw kind kunt aanpakken.

TIP Geef uw kind de leiding tijdens deze verkenningstocht! Begeleid uw kind daar waar nodig, moedig aan en motiveer.

TIP Spreek samen een geschikt moment af om over de studiekeuze te praten.

TIP Wordt uw kind ongeduldig? Stop met het gesprek en kies een ander moment dat jullie allebei uitkomt.

TIP Probeer aan het eind van deze verkenningstocht maximaal drie opleidingen of beroepen over te houden waarin uw kind zich nog verder gaat verdiepen.

TIP Vindt u het moeilijk om te beoordelen wat voor type leerling uw kind is? Vraag het de huidige leraren of decaan van uw kind. Zij kunnen u adviseren!

In deze fase van het oriëntatieproces is het ook belangrijk om te onderzoeken voor welk mbo-niveau uw kind in aanmerking komt, welke studievaardigheden nodig zijn voor de opleiding(en) van zijn of haar voorkeur en welke leerweg en leerroute bij uw kind passen. Op de omslag van deze brochure vindt u over deze onderwerpen meer informatie.

Welke manier van leren past bij uw kind? Is uw kind meer een doener, bezinner, denker of beslisser? Houd dit in het achterhoofd bij het kiezen van een opleiding.

Doener:
leert door te doen, leert door het uitvoeren van plannen en experimenten en gaat makkelijk met mensen om

Bezinner:
leert door ervaringen van anderen, bekijkt problemen van alle kanten en heeft vaak nieuwe ideeën

Denker:
leert door goed over iets na te denken, neemt waar, beredeneert en overdenkt en leert door het maken van theoriën

Beslisser:
leert door zelfbedachte oplossingen uit te proberen, oefent de geleerde theorie in de praktijk en wil resultaat zien

Fase 3: samen met mijn kind op onderzoek uit

Uw kind heeft nog maximaal drie opleidingen of beroepen over waaruit hij of zij een keuze moet gaan maken. Tijd voor de volgende fase van het oriëntatieproces. Om erachter te komen welke opleiding het best bij uw kind past, gaan jullie samen op onderzoek uit. Jullie gaan je verdiepen in de overgebleven opleiding(en) en de scholen die deze opleiding(en) aanbieden.

Passen de overgebleven opleiding(en) en beroep(en) echt bij uw kind? Wat moet uw zoon of dochter doen om toegelaten te worden tot de opleiding(en)? Welke (studie)vaardigheden en eigenschappen zijn belangrijk en beschikt uw kind hierover? Welke beroep(en) kan uw kind met deze opleiding(en) doen? Welke school past bij uw zoon of dochter?

Om antwoord te krijgen op al jullie vragen kunnen jullie samen:

- (online) opleidingsinformatie bestuderen
- de Scholenmarkt of open dagen bezoeken. Formuleer vooraf, samen met uw kind, vragen die jullie willen stellen aan studenten, docenten en decanen van de betreffende opleiding(en). Op pagina 3 van het deel ‘HELP! Ik kan niet kiezen’ vindt u een vragenlijst die jullie kunnen gebruiken.

TIP

Adviseer uw kind om zich op te geven voor een meeloopdag, zodat hij of zij van het studieleven kan proeven! Meer informatie over meelopen op het Graafschap College vindt u op:graafschapcollege.nl/meeloopdagen

TIP

Adviseer uw kind om zich niet alleen te verdiepen in opleiding(en), maar ook in het beroep. Laat uw kind in gesprek gaan met een beroepsbeoefenaar. Hoe vindt u zo iemand? Bijvoorbeeld in uw familie- of kennissenkring, via school of door contact op te nemen met een bedrijf of instelling.

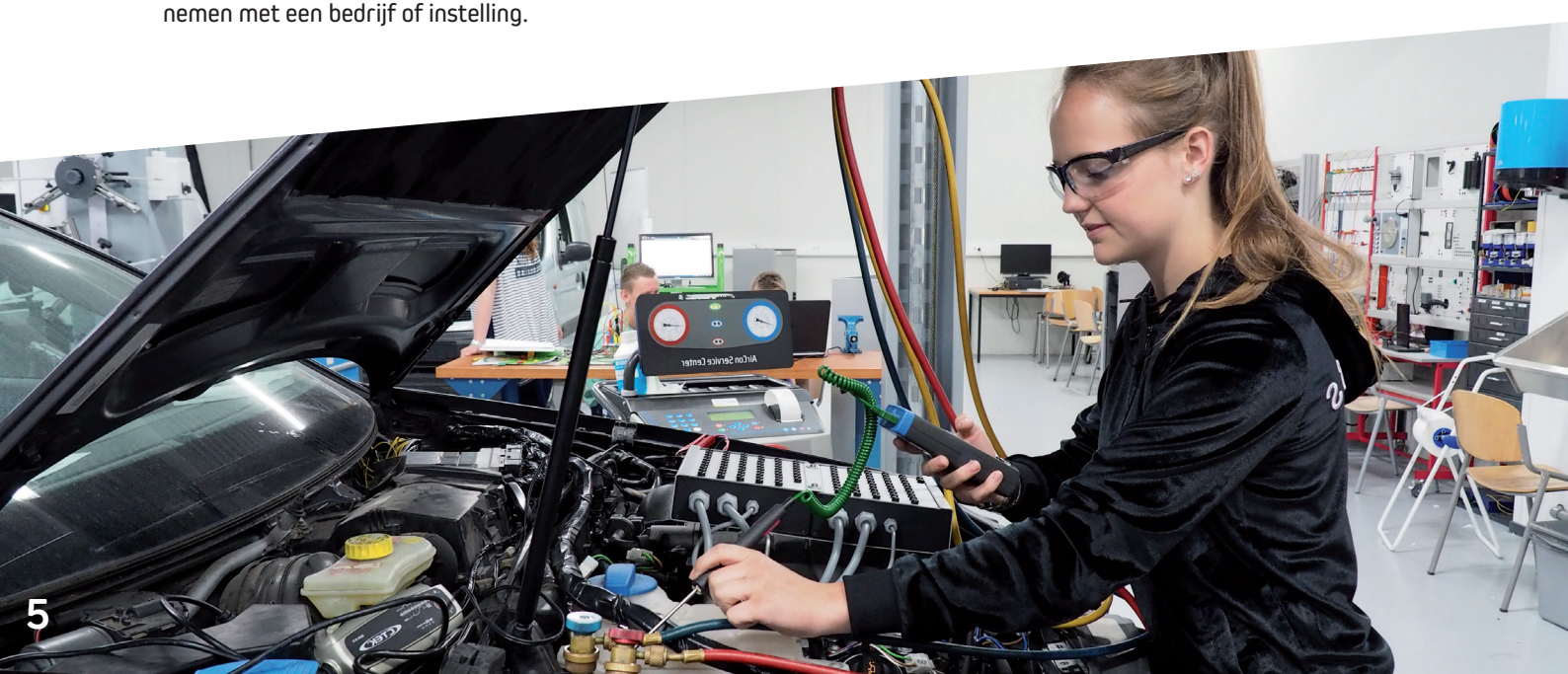

Fase 4: mijn kind hakt de knoop door

Uw kind heeft samen met u voldoende informatie verzameld over opleidingen en beroepen die bij hem of haar passen. Het is tijd om de knoop door te hakken! Uw zoon of dochter beslist welke vervolgopleiding hij of zij gaat doen. U als ouder begeleidt uw kind hierbij.

TIP

Laat uw kind de opleidingen van zijn of haar voorkeur met elkaar vergelijken! Bijvoorbeeld door per opleiding plus- en minpunten op te schrijven of door de verschillende opleidingen punten te geven. Zie pagina 5 van het deel ‘ HELP! Ik kan niet kiezen!’ voor een voorbeeld.

Hoe kiest uw kind?

- Volgzaam: als uw kind een keuze maakt, vraagt hij of zij vaak advies aan anderen en volgt dit altijd op.

  TIP: adviseer uw kind om ook op zijn of haar eigen mening te vertrouwen!

- Twijfelend: het duurt lang voordat uw kind beslist, doordat hij of zij vaak twijfelt. Uw kind kan ineens terugkomen op een eerder genomen beslissing.

  TIP: zoek samen uit waar de twijfel van uw kind vandaan komt en probeer deze twijfel weg te nemen, bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met een beroepsoefenaar

- Spontaan: uw kind neemt weinig tijd om een keuze te overdenken

  TIP: laat uw kind plus- en minpunten opschrijven en vertel over de gevolgen van zijn of haar keuze

Kiezen met gevoel of verstand?

Dat uw kind een opleiding kiest die hij of zij leuk vindt, is natuurlijk heel belangrijk. Maar een opleiding volgen die goede kansen biedt op een baan, is ook belangrijk. In veel gevallen gaat dit samen, maar soms niet en wat geeft dan de doorslag? Dat is een afweging die u samen met uw kind moet maken. De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging. Dat betekent ook dat de kansen op een baan per branche kunnen veranderen. Op de website van het Graafschap College vindt u onder ‘Studie in Cijfers’ per profiel onder andere actuele informatie over de kans op werk.

Tot slot nog even dit:

Natuurlijk is de keuze die uw kind maakt bepalend voor zijn of haar toekomst, maar uw kind kan zich ‘een leven lang ontwikkelen’. Zie de opleiding die uw kind nu kiest als een mooi begin. Na het behalen van het diploma kan uw zoon of dochter verder leren in het mbo of misschien wel aan het hbo. Bovendien is het zo dat veel mbo-opleidingen beginnen met een brede basis. Pas na één of twee jaar, als uw zoon of dochter heeft geproefd aan de opleiding, maakt hij of zij een keuze voor een profiel. Kortom, ook tijdens zijn of haar studieloopbaan kan uw kind nog genoeg keuzes maken!

Iedere opleiding heeft voor- en nadelen. De perfecte opleiding bestaat misschien wel niet!

Kan uw kind écht niet kiezen, vraag dan een gesprek aan met een decaan. Bij het graafschapcollege.nl/afspraakmeteendecaan.

Mireille Bomers,
moeder van Kjell Kuster

Wat hebben jullie tot nu toe gedaan?

“Op school heeft Kjell een aantal activiteiten ondernomen. Samen hebben we een banenmarkt bezocht en zijn we naar de Scholenmarkt op het Graafschap College geweest. Tijdens deze Scholenmarkt gaven meerdere roc’s uit de regio voorlichting over hun opleidingen. Dat vind ik praktisch, want je kunt op één plek informatie over opleidingen van verschillende roc’s krijgen.”

Vindt Kjell het moeilijk om een keuze te maken?

“Kjell had eerst geen idee. Nu hij op verschillende manieren informatie heeft verzameld, weet hij al een beetje welke kant hij op wil. Ik denk dat Kjell erg opzag tegen de moeite die hij moet doen om een keuze te maken. Hij had geen zin om naar de Scholenmarkt te gaan, zag er het nut niet van in en vond het maar saai. En ja, hoe krijg ik mijn zoon dan zover om wél mee te gaan? Door thuis regelmatig over zijn keuze voor een vervolgopleiding te praten, probeer je hem het belang van een goede voorbereiding in te laten zien. Dat is best wel een uitdaging, maar gelukkig is hij meegegaan, al was het een beetje onder dwang. Achteraf zei hij: “Ik ben blij dat ik geweest ben. Ik vond het leuk en nu weet ik welke mogelijkheden er allemaal zijn.” Dat is het grootste compliment dat je kunt krijgen.”

Hoe zorg je ervoor dat de keuze die Kjell maakt echt zijn keuze is?

“Mijn man en ik denken dat een technische opleiding voor de toekomst de beste kansen biedt op een baan. Alleen een baan in de techniek past niet bij Kjell. Wij vinden het belangrijk dat hij lol en plezier heeft en blijft houden in zijn studie. Het is Kjell’s keuze, zijn geluk staat voorop. Hij heeft nu een bijbaan in de horeca. Dat bevalt hem goed, dus een horeca-opleiding ligt voor de hand. Maar misschien is het ook goed om te kiezen voor een opleiding waar hij meer kanten mee op kan, zoals de opleiding Servicemedewerker. Over deze keuzes praten wij met hem. We proberen hem de gevolgen van bepaalde keuzes te laten inzien.”

Denken jullie na over doorgroeimogelijkheden?

Ja, dat bespreken we ook. Hij begint met een opleiding op niveau 2. Tijdens de Scholenmarkt hoorde hij dat hij misschien wel tot zijn 70e moet werken. Dit zorgde voor een soort bewustwording. Hij wil zo lang mogelijk blijven studeren. We bespreken de mogelijkheden die hij heeft en geven aan dat hij een leven lang kan ontwikkelen. Kjell is een praktijkgericht kind en het mbo past bij hem en biedt veel kansen en mogelijkheden. Ik heb ook een zoon die de havo doet en vanuit daar doorstroomt naar het hbo. Dat past juist heel goed bij hem.”

Wat is voor jullie belangrijk in de keuze voor een roc?

“Kjell wil graag naar het Graafschap College en heeft niet zo’n behoefte om ook nog op andere roc’s te kijken. Hij voelt zich er prettig en de opleidingen van zijn voorkeur worden daar aangeboden. We weten dat hij er een doorlopende leerroute kan volgen die veel mogelijkheden biedt. Ook is de begeleiding van studenten op het Graafschap College goed georganiseerd. Dat vinden we belangrijk.”

Heb je tips voor ouders die in hetzelfde schuitje zitten?

“Wees geïnteresseerd en laat je goed informeren. Maak gebruik van een decaan. En bezoek tijdig de Scholenmarkt en open dagen. Het kost misschien even moeite om hem of haar mee te krijgen, maar geef dat duwtje. Dat hebben kinderen in deze leeftijd soms nodig.”

Wat kan mijn kind met mijn vmbo- of havodiploma?

VAN	NAAR	EVENTUEEL NAAR
Vmbo-bb	Mbo niveau 2	Mbo niveau 3
Vmbo-kb	Mbo niveau 3 Mbo niveau 4	Mbo niveau 4 Hbo
Vmbo-gl	Mbo niveau 3 Mbo niveau 4	Mbo niveau 4 Hbo
Vmbo-tl	Mbo niveau 3 Mbo niveau 4	Mbo niveau 4 Hbo
Havo *)	Mbo niveau 3 Mbo niveau 4	Mbo niveau 4 Hbo

*) Misschien ligt het niet zo voor de hand of is het niet zo gebruikelijk, maar na de havo kan uw kind ook naar het mbo. Daarna kan hij of zij alsnog naar het hbo. Soms past deze route beter: het mbo is praktischer en het tempo ligt iets lager. Een mooie basis voor het hbo!

Wat kan mijn kind zonder diploma?

VAN	NAAR	EVENTUEEL NAAR
Overgangsbewijs van havo 3 naar havo 4 of vwo 3 naar vwo 4	Mbo niveau 3 Mbo niveau 4 Vavo*)	Mbo niveau 4 Hbo
Geen diploma voortgezet onderwijs of overgangsbewijs	Entree **)	Mbo niveau 2

*) Op het vavo kan uw kind terecht voor vmbo-tl, havo of vwo. Hij of zij kan er een volledige opleiding doen of deelcertificaten halen. Het is volwassenenonderwijs dus je moet 18 jaar of ouder zijn. In sommige gevallen kunnen 16 -jarigen ‘uitbesteed’ worden door hun huidige middelbare school. Lees meer in de brochure Vavo!

**) Als uw kind – om wat voor reden dan ook – geen diploma of overgangsbewijs heeft, kan hij of zij starten met een Entree-opleiding. Bij Entree kan hij of zij kiezen uit negen profielen in verschillende beroepsrichtingen, zoals zorg, dienstverlening, logistiek, techniek, groen, horeca en verkoop. Er zijn verschillende varianten mogelijk, o.a. Entree Taal, Entree Werkt, Entree Plus. Lees de brochure Entree!

Welk niveau past bij uw kind?

Het ene beroep stelt meer eisen op het gebied van vakkennis en beroepsvaardigheden dan het andere. Daarom bestaat het mbo-onderwijs uit verschillende niveaus. Het verschil in de niveaus zit hem onder andere in de duur van de opleiding en de hoeveelheid leerstof die wordt aangeboden. Op welk niveauuw kind een opleiding kan volgen, hangt (deels) af van de vooropleiding.

- Entree: assistentenniveau
De Entree-opleiding duurt één jaar en leidt op voor eenvoudig uitvoerend werk. De Entree-opleiding geeft nog geen startkwalificatie waarmee je een beroep kunt uitoefenen. Uw kind kan doorstromen naar niveau 2.
- Niveau 2: basisberoepsopleiding
Een opleiding op niveau 2 duurt twee tot drie jaar en leidt op voor uitvoerend praktisch werk. Met deze opleiding heb je een startkwalificatie. Daarmee kan je een beroep uitoefenen en ben je niet meer leerplichtig. Uw kind kan doorstromen naar niveau 3.
- Niveau 3: vakopleiding
Een opleiding op niveau 3 duurt twee tot vier jaar. Het is een vakopleiding en leidt op tot zelfstandig beroepsbeoefenaar voor zelfstandig uitvoerend werk en brede inzetbaarheid. Uw kind kan doorstromen naar niveau 4.
- Niveau 4: middenkader- of specialistenopleiding
Op niveau 4 kennen we een middenkaderopleiding die drie tot vier jaar duurt en een specialistenopleiding. De specialistenopleiding volg je ná de middenkaderopleiding en duurt dan nog één tot twee jaar. In beide gevallen word je opgeleid voor volledig zelfstandig uitvoerend werk. Met de middenkaderopleiding ben je breed inzetbaarheid, met de specialistenopleiding ben je juist gespecialiseerd. Uw kind kan doorstromen naar het hbo.

Welke leerweg past bij mijn kind: bol of bbl?

In het mbo kan uw kind een opleiding - in veel gevallen - op twee manieren doen, twee manieren om hetzelfde diploma te halen: bol (beroepsopleidende leerweg) en bbl (beroepsbegeleidende leerweg). Bij sommige opleidingen kan uw kind kiezen uit bol óf bbl, andere opleidingen worden alléén in de bol of alléén in de bbl aangeboden. Check de website!

Beroepsopleidende leerweg (bol)
- 60% van je studietijd breng je door op school, 40% van je studietijd loop je stage
- Om een bol-opleiding te doen, geldt geen leeftijdsgrens
- Praktijkervaring doe je op met stages
- Je ontvangt soms een stagevergoeding
- Studiekosten betaal je zelf (als je jonger bent dan 18 jaar is je opleiding gratis)
- Vanaf je 18e heb je in principe recht op studiefinanciering
- Je hebt schoolvakanties

Beroepsbegeleidende leerweg (bbl)
- 20% van je studietijd breng je door op school, 80% van je studietijd ben je aan het werk
- Om een bbl-opleiding te volgen, moet je minimaal 16 jaar zijn
- Je hebt een baan bij een erkend leerbedrijf. Deze baan moet je zelf regelen
- Op school krijg je theorielessen, in je werk pas je de geleerde theorie toe
- Je ontvangt loon of een soort stagevergoeding
- Studiekosten worden betaald door je werkgever
- Je hebt geen recht op studiefinanciering
- Vakanties heb je in overleg met je werkgever

Vmbo-tl-diploma gehaald: naar mbo of naar havo?

Uw kind heeft het vmbo-tl-diploma gehaald, wat nu? Naar het mbo of naar de havo? Misschien wil hij of zij later ook nog een hbo-opleiding doen? Dan zijn er twee leerroutes mogelijk: uw kind kan naar het hbo met een mbo-diploma op niveau 4 of met een havo-diploma. We zetten de voordelen van beide mogelijkheden op een rij.

maak niet alleen op basis van deze voordelen een keuze voor een leerroute. De gekozen leerroute moet ook bij uw kind passen. Vindt u dit moeilijk te bepalen? Laat u adviseren door de leraren en decaan op de huidige school!

Voordelen van een mbo-opleiding:

- Rond uw kind een mbo-opleiding succesvol af, dan heeft hij of zij een vakdiploma.
- Met een vakdiploma kan uw kind aan het werk in dat beroep.
- Uw kind kan zich specialiseren in een richting en vakken volgen die hij of zij interessant vindt.
- Als de mbo-opleiding aansluit op de hbo-opleiding die uw kind kiest, kan hij of zij soms studie duurverkorting krijgen op het hbo.

Voordelen van een havo-opleiding:

- Uw kind krijgt bredere algemene kennis.
- Na het behalen van een vmbo-tl diploma begint uw kind in de 4e klas van de havo. Het kost uw kind dus maar 2 jaar voor hij of zij aan het hbo kan beginnen
- Uw kind kan de opleidingskeuze uitstellen en krijgt meer tijd om na te denken over de juiste keuze.

Meer informatie?

Meer weten over:

- het mbo? Ga naar www.kiesmbo.nl/over-het-mbo of www.graafschapcollege.nl
- de opleidingen van het Graafschap College? Lees het in de verschillende opleidingbrochures of kijk op de website www.graafschapcollege.nl

Twijfel of vragen? Maak via graafschapcollege.nl/afspraakmeteendecaan een afspraak met één van onze decanen.

Deze brochure bevat beknopte informatie. Meer informatie over bijvoorbeeld toelatingseisen vindt u op onze website: www.graafschapcollege.nl
Bron: www.kiesmbo.nl